

ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА: ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЙОГО АНАЛІЗУ ТА ЕФЕКТИВІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ

FINANCIAL STATE OF THE ENTERPRISE: SOME ASPECTS OF ITS ANALYSIS AND EFFICIENCY OF MANAGEMENT

Сердюков К.Г.

кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри фінансів і кредиту,
Харківський інститут фінансів

Київського національного торговельно-економічного університету

Мезатіо Тсамо Жорж Арентес

студент,

Харківський інститут фінансів

Київського національного торговельно-економічного університету

Serdyukov Konstantin

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance and Credit,
Kiev National Trade and Economic University
Kharkiv Institute of Finance

Mezatio Tsamo Georges Arentes

Student,

Kiev National University of Trade and Economics
Kharkiv Institute of Finance

У статті розглянуто фінансовий стан підприємства, його основні характеристики, обґрунтовано важливість фінансового аналізу та розроблення фінансової політики, розглянуто експрес-аналіз підприємства як основу дослідження фінансового стану підприємства, що містить у собі аналіз зовнішнього середовища (маркетинговий аналіз, аналіз постачання, аналіз ринків капіталу), аналіз внутрішнього середовища, фінансовий аналіз та розроблення альтернативних варіантів рішень, прогноз їхніх наслідків. Наведено модель ефективізації управління фінансовим станом підприємства, до якої включено зниження собівартості продукції, збільшення попиту на продукцію, вдосконалення системи управління підприємством, а також окреслено основні заходи для поліпшення фінансового стану підприємства. Обґрунтовано значущість аналізу фінансового стану для ефективної фінансової діяльності підприємства.

Ключові слова: фінансовий стан, фінансовий аналіз підприємства, фінансові ресурси, ефективізація управління фінансовим станом підприємства, фінансова діяльність господарства, показники фінансового аналізу.

В статье рассмотрено финансовое состояние предприятия, его основные характеристики, обоснована важность финансового анализа и разработки финансовой политики, рассмотрен экспресс-анализ предприятия как основа исследования финансового состояния предприятия, которая включает в себя анализ внешней среды (маркетинговый анализ, анализ поставки, анализ рынков капитала), анализ внутренней среды, финансовый анализ и разработку альтернативных вариантов решений, прогноз их последствий. Представлена модель эффективизации управления финансовым состоянием предприятия, в которую включены снижение себестоимости продукции, увеличение спроса на продукцию, совершенствование системы управления предприятием, а также обозначены основные меры по улучшению финансового состояния предприятия. Обоснована значимость анализа финансового состояния для эффективной финансовой деятельности предприятия.

Ключевые слова: финансовое положение, финансовый анализ предприятия, финансовые ресурсы, эффективизация управления финансовым состоянием предприятия, финансовая деятельность хозяйства, показатели финансового анализа.

The article deals with the financial status of the enterprise, its main characteristics, the importance of financial analysis and the development of financial policy, the analysis of the enterprise as the basis for the study of the financial condition of the enterprise, which includes the analysis of the external environment (marketing analysis, supply analysis, capital market analysis), is considered. Determining the essence of the financial condition, clarifying the notion of financial condition and substantiation of the types of analytical process that can be applied to the study of the financial condition of the enterprise, give the opportunity to more fully and bulkly identify all the necessary characteristics. Analysis of the internal environment, financial analysis and development of alternative solutions, forecast of their consequences. In the process of studying the financial condition of an enterprise, management has the opportunity to obtain the necessary information to improve the financial situation of the short-term and long-term development of the financial component of the production process. The main groups of indicators that characterize the financial state of the enterprise are estimated: the assessment of the enterprise's property status; share capital; profitability; liquidity and solvency; profitability of the enterprise; business activity; financial sustainability and stability of the enterprise. The information base for calculating financial indicators data is the data of the company's annual financial statements: Balance Sheet, Statement of Cash Flow, Statement of Cash Flows, Statement of Equity, statistical data and other operational data of the enterprise. The model of effective management of the financial state of the enterprise is presented, which includes reduction of the production cost, increase of demand for products of improvement of the enterprise management system, and also outlines the main measures for improvement of the financial state of the enterprise. The significance of the analysis of financial condition for effective financial activity of the enterprise is substantiated.

Key words: financial condition, financial analysis of the enterprise, financial resources, effectiveness of management of the financial state of the enterprise, financial activity of the economy, indicators of financial analysis.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Оцінка фінансового стану підприємства є досить актуальною проблемою. Залежність стабільності пов'язана з використанням певної системи показників, які повинні чітко відображати надходження, використання фінансових ресурсів. Підприємство, щоб не зазнати краху та завоювати лідируючі позиції на ринку, постійно повинне аналізувати результати своєї минулої діяльності та прогнозувати майбутні зміни й шляхи їх вирішення. Для цього потрібно використовувати ефективні механізми управління фінансовим станом господарства, основним інструментом якого є фінансовий аналіз. Його метою є аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, ототожнення коливання його фінансових результатів та результатів діяльності основних конкурентів, визначення загроз банкрутства та інших ризиків у діяльності підприємства, а також запобігання їм методом оцінки ретроспективного і перспективного аналізу для прийому правильних управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Дослідженню значення та особливостей оцінювання фінансового стану на підприємстві, а також шляхів його поліпшення присвячено низку праць таких науковців, як: М.Ю. Аверіна, А.А. Акоюн, Л.І. Шмалюк, Т.В. Безбородова, А.В. Бурковська, О.Ю. Соловійов, А.В. Ковалевська та ін.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є дослідження теоретичного підґрунтя оцінки фінансового стану підприємства та висвітлення основних заходів щодо поліпшення існуючого фінансового стану.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Діяльність кожного підприємства має одну з найважливіших її характеристик – фінансовий стан. Він означає спроможність підприємства фінансувати свою діяльність. Існують основні характеристики фінансового стану: забезпеченість фінансовими ресурсами, необхідними для нормального функціонування підприємства, доцільність їх розміщення та ефективного використання, фінансові взаємовідносини з іншими юридичними і фізичними особами, платоспроможність та фінансова стійкість. Основними чинниками, що впливають на фінансовий стан підприємства, є рівень збалансованості окремих структурних елементів активів і капіталу підприємства, а також рівень ефективності їх використання. Для успішного розвитку підприємства в майбутньому періоді воно має оптимізувати фінансовий стан. Також слід відзначити, що у разі кризового фінансового стану існує серйозна загроза його банкрутства [1].

Результати виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності підприємства мають прямий вплив на його фінансовий стан, тому він залежить від усіх цих видів діяльності підприємства. Для позитивного впливу на фінансовий стан, як правило, підприємство має мати більш високі показники обсягу виробництва і реалізації продукції, робіт, послуг і більш низьку собівартість, і таким чином. буде більш висока прибутковість підприємства.

Фінансовий стан підприємства має постійно аналізуватися. Для досягнення змін в управлінні фінансовим станом у кращій бік потрібно визначити тенденції розвитку підприємства. Фінансовий аналіз є базисом поліпшення фінансового стану підприємства [2].

Фінансова політика ґрунтується на оцінці фінансового стану підприємства, визначаються недоліки фінансової діяльності та управління підприємством. Для ефективізації функціонування підприємства має бути виконаний фінансовий аналіз, адже за допомогою нього:

- виявляють резерви поліпшення фінансового стану підприємства;
- об'єктивно оцінюють раціональність використання всіх видів фінансових ресурсів;
- своєчасно вживають заходів, які спрямовані на підвищення платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості підприємства;
- забезпечують оптимальний соціальний та виробничий розвиток колективу за рахунок використання виявлених у результаті аналізу резервів;

– забезпечують розроблення плану фінансового оздоровлення підприємства [1; 2].

Для характеристики фінансового стану підприємства науковцями розроблено багато показників, які можуть бути поділені на групи: оцінювання прибутковості; ліквідності та платоспроможності; ділової активності; майнового стану підприємства; рентабельності підприємства; акціонерного капіталу; фінансової стійкості та стабільності підприємства [3, с. 221].

Досліджуючи фінансовий аналіз, доцільно використовувати експрес-аналіз підприємства, що включає [4, с. 235]:

1) Аналіз зовнішнього середовища:

1.1. Маркетинговий аналіз:

- ринку;
- продукції;
- споживачів і сегментації ринку каналів збуту;
- конкуренції;
- політики просування продукції;
- цінової політики;
- соціально-економічного середовища.

1.2. Аналіз постачання:

- аналіз джерел сировини;
- аналіз матеріалів;
- аналіз послуг;
- оцінка альтернатив поставок;
- оцінка цінової конкурентоспроможності постачальників;

– аналіз якості поставок.

1.3. Аналіз ринків капіталу:

- аналіз процентних ставок;
- оцінка доступності джерел фінансування;
- аналіз рівня інфляції;
- аналіз стану валютного ринку.

2) Аналіз внутрішнього середовища:

- виробництва;
- обсягу та структури реалізації;
- якості та конкурентоспроможності;
- виробничого потенціалу;
- ресурсів;
- витрат;
- фінансових результатів.

3) Фінансовий аналіз:

- аналіз оборотного капіталу;

- оцінка потреб в авансовому капіталі;
- аналіз потреб у власному оборотному капіталі;
- оцінка здатності до нарощення капіталу;
- аналіз ціни і структури капіталу;
- аналіз обґрунтованості політики розподілу і використання прибутку;
- аналіз дивідендної політики;
- аналіз доцільності інвестицій;
- аналіз джерел фінансування;
- аналіз підприємницького і фінансового ризику;
- оцінка ефективності управління.

4) Розроблення альтернативних варіантів рішень, прогноз їхніх наслідків.

Розраховуючи дані фінансові показники, аналітик використовує певну інформаційну базу, а саме дані річної фінансової звітності підприємства: Форму 1 «Баланс», Форму 2 «Звіт про фінансові результати», Форму 3 «Звіт про рух грошових коштів», Форму 4 «Звіт про власний капітал»; дані статистичної звітності та інші оперативні дані підприємства.

Основними заходами для поліпшення показників фінансової діяльності господарства є (табл. 1).

Підприємство у своїй діяльності має підвищити результативність розміщення та використання ресурсів, це призведе до поліпшення його фінансового стану. За таких умов зростають прибуток й активи, зберігається кредиторська платоспроможність, тому відбувається розвиток виробництва (інших сфер діяльності). Слід зауважити, що за задовільного фінансового стану підприємство вважається конкурентоспроможним, має потенціал у діловому співробітництві, оцінює, якою мірою гарантовані економічні процеси самого підприємства та його партнерів за фінансовими та іншими відносинами. Фінансовий стан вважається найважливішою характеристикою діяльності підприємства [11].

Для ефективізації управління фінансовим станом підприємства пропонується використовувати таку модель (табл. 2).

За допомогою аналізу фінансового стану підприємства відбувається обґрунтування фінансовими аналітиками фінансових планів, виявляються слабкі місця у фінансових операціях підприємства, слабкі місця, вживаються відповідні заходи, які мають допомогти виправити становище, вирішити, куди більш ефективно вкладати кошти та ресурси, а також скоригувати напрями майбутньої діяльності підприємства.

Щоб діяльність підприємства була успішною в умовах ринку, воно має здійснювати ефективне управління, яке є комплексним і складним процесом, тобто мають бути знайдені, прийняті найефективніші рішення, а також здійснені на практиці.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Задовільний фінансовий стан є найважливі-

Таблиця 1

Основні заходи для поліпшення фінансового стану підприємства

№ п/п	Зміст заходу
1	зростання доходу за рахунок зростання обсягів реалізованої продукції; потрібно враховувати можливий приріст обсягів виробництва на підприємстві [5]
2	зростання доходу за рахунок мінімізації витрат на виробництво; необхідні зіставлення витрат планового і звітного періодів та розрахунок витрат виробництва на 1 гривню проданого товару [6]
3	зростання доходу за рахунок поліпшення якості продукції; дотримання технологій, якості сировини тощо для тих господарств, що піддаються сертифікації якості товару [4]
4	технологічна модернізація виробництв
5	впровадження новітніх технологій для зростання продуктивності праці
6	розроблення нових маркетингових стратегій, що збільшує попит на даний товар та підштовхує до випуску більшої кількості продукції [7; 8]
7	поліпшення кваліфікаційного рівня робітників; працівник повинен не тільки виконувати роботу, а й пропонувати шляхи поліпшення виробництва та підприємства загалом тощо
8	постійний моніторинг зовнішнього і внутрішнього станів підприємства
9	розроблення заходів зі зниження зовнішньої вразливості підприємства
10	розроблення підготовчих планів у разі виникнення проблемних ситуацій, здійсненні попередніх заходів для їх забезпечення [9, с. 142]
11	впровадження планів практичних заходів у разі виникнення кризової ситуації, прийняття ризикових і нестандартних рішень у разі відхилення розвитку ситуації
12	координація дій усіх учасників і контроль над виконанням заходів та їхніми результатами [10, с. 59]

Таблиця 2

Модель ефективізації управління фінансовим станом підприємства [12]

Зниження собівартості продукції	Збільшення попиту на продукцію	Удосконалення системи управління підприємством
1. Оптимізація витрат	1. Рекламна кампанія	1. Тимчасові проектні групи
2. Зменшення браку	2. Маркетингові дослідження	2. Інформаційні системи
3. Раціональне використання робочого часу	3. Енергозберігаючі технології	3. Поліпшення внутрішніх комунікацій
	4. Коригування цін	4. Підвищення дисципліни

шою характеристикою діяльності підприємства, яка відображає його конкурентоспроможність. Вивчення фінансового стану підприємства є одним із головних завдань управління фінансами підприємства. Фінансовий стан розглядається як одна з головних характеристик усієї діяльності підприємства. Визначення сутності фінансового стану, уточнення поняття фінансового стану та обґрунтування видів аналітичного процесу, що можуть бути застосовані для дослідження фінансового стану підприємства, дають можливість більш детально та об'ємно виявляти всі необхідні характеристики. У процесі дослідження фінансового стану підприємства керівництво підприємством має можливість отримувати необхідну інформацію для поліпшення ситуації з фінансовим станом, властиву короткостроковому та довгостроковому періодам розвитку фінансового складника виробничого процесу.

дження фінансового стану підприємства, дають можливість більш детально та об'ємно виявляти всі необхідні характеристики. У процесі дослідження фінансового стану підприємства керівництво підприємством має можливість отримувати необхідну інформацію для поліпшення ситуації з фінансовим станом, властиву короткостроковому та довгостроковому періодам розвитку фінансового складника виробничого процесу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Денисенко М.П., Зазимко О.В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. *Агросвіт*. 2015. № 10. С. 52–58. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/10_2015/10.pdf (дата звернення: 24.04.2019).
2. Косарева І.П., Хохлов М.П., Бірюкова В.В. Дослідження теоретичних основ фінансового стану підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 19. С. 101–107. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/19_2018_ukr/20.pdf (дата звернення: 24.04.2019).
3. Силкін О.С. Аналіз фінансового стану підприємства як інформаційне підґрунтя забезпечення його економічної безпеки. *Наукові записки*. 2016. № 1(52). С. 220–225. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2016_1_29 (дата звернення: 20.04.2019).
4. Ковтуненко Ю.В., Олексійчук А.Г. Фінансовий аналіз діяльності підприємства в умовах економічної нестабільності. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 18. С. 234–238. URL: <http://global-national.in.ua/archive/18-2017/45.pdf> (дата звернення: 24.04.2019).

5. Олійник О.В. Стан економічного аналізу в Україні: проблеми адаптивності до інституційних запитів. *Міжнародний збірник наукових праць*. 2010. № 1(16). С. 158–169. URL: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/viewFile/51457/47464> (дата звернення: 20.04.2019).
6. Ковалевська А.В., Асєєв С.І. Критичний аналіз методів оцінки фінансового стану підприємства. *Бізнес Інформ*. 2012. № 3. С. 163–169.
7. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві : монографія. Київ : КНЕУ, 2004. 268 с.
8. Ковтуненко К.В., Шацова Л.П. Економічне оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства: своєчасність процесу та достовірність результату : монографія. Одеса : Бондаренко М.О., 2015. 254 с.
9. Петренко В.С., Квасова О.П. Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства. *Міжнародний науковий журнал. Економічні науки*. 2015. № 8. С. 139–142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2015_8_34 (дата звернення: 21.04.2019).
10. Конєва Н.О., Шаповалова І.О. Шляхи покращення фінансового стану підприємств *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія «Економічні науки»*. 2013. № 5.1. С. 55–60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmduce_2013_5.1_15 (дата звернення: 24.04.2019).
11. Аверіна М.Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення. *SWorld*. 2012. URL: <https://www.sworld.com.ua/konfer29/420.pdf> (дата звернення: 21.04.2019).
12. Сандулова А.Ю. Шляхи покращення фінансового стану приладобудівного підприємства. *Вінницький національний технічний університет*. 2017. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2017/paper/download/2504/2121> (дата звернення: 24.04.2019).